

Eduskunnan Talousvaliokunta

TaV@eduskunta.fi

Päiväys/Datum

20.05.2025

Dnro/Dnr

TRAFICOM/274856/03.03.01/2025

Viite/Referens

HE 46/2025

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto - Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n tekoälyasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Eduskunnan Talousvaliokunta on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä EU:n tekoälyasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi. Sääntelyn pääasiallisena tavoitteena on toimeenpanna EU:n tekoälyasetus ((EU) 2024/1689) siltä osin kuin kansallinen toimeenpano edellyttää täydentävien säännösten antamista. Esityksessä säädettäisiin uusi laki eräiden tekoälyjärjestelmien valvonnasta, jossa nimettäisiin toimivaltaiset markkina- ja valvontaviranomaiset, ilmoittamisesta vastaavat viranomaiset ja keskitetty yhteyspiste. Esitetty laki myös antaisi markkina- ja valvontaviranomaisille valtuudet puuttua tekoälyasetuksen säädösten rikkomuksiin, perustettaisiin seuraamusmaksulautakunta ja säädettäisiin täydentävästi myös ilmoitetuista laitoksista.

Esitetty esitys sisältää myös muutoksia nykyiseen lakiin eräiden tuotteiden markkina- ja valvonnasta (1137/2016) siten, että tekoälyjärjestelmien valvonta tulisi osaksi kyseisen lain soveltamisalaa. Näin varmistettaisiin, että tekoälyvalvonnasta vastaavilla viranomaisilla olisi riittävät toimivaltuudet tekoälyasetuksen toteuttamiseksi. Muutoksiin sisältyy myös määritettyjen säädösten täsmennyksiä, jotka tukevat tekoälyasetuksen vaatimusten toimeenpanoa kansallisella tasolla.

Liikenne- ja viestintävirasto (jäljempänä myös virasto) kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Liikenne- ja viestintäviraston rooli

Hallituksen esityksessä esitetään valvontamallin hajauttamista eri markkina- ja valvontaviranomaisten kesken siten, että Liikenne- ja viestintävirastoa esitetään toimivaltaiseksi markkina- ja valvontaviranomaiseksi tekoälyasetuksen liitteen I A. jakson kohtien 3 (radiolaitteet) ja 6 (huviveneet) ja liitteen III kohdan 2 tieliikenteen ja digitaalisen infrastruktuurin kriittisen infrastruktuurin osalta. Esityksessä esitetään lisäksi virastolle keskitetyn yhteyspisteen tehtävää, tekoälyasetuksen avoimuusvelvoitteiden valvontatehtävää, ilmoitetuista laitoksista vastaavana viranomaisena toimimista Unionin yhdenmukaistamislainsäädäntöjen viraston toimivaltaan kuuluvien tuotesektoreiden osalta ja seuraamuslautakunnan toimintaan liittyvää vastuuta.

Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan on perusteltua ja tarkoituksenmukaista nimetä virasto näiden esityksessä esitettyjen kokonaisuuksien osalta vastuulliseksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi viraston aikaisempien roolien ja

tehtäväkokonaisuuksien sekä toimivaltuuksien perusteella. Liikenne- ja viestintävirasto kannattaa esityksen mukaista sääntelyratkaisua näiden osalta. Esityksessä esitetyillä toimivaltuuksilla ja tehtäväkokonaisuuksilla olisi mahdollista edistää oikeudellista selkeyttä ja valvontatehtävien yhtenäisyyttä sekä kansallisella että EU-tasolla.

Esityksessä esitetyn mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto vastaisi myös jo voimassa olevan säännösten mukaisesti esteettömyys- ja saavutettavuusvaatimusten valvonnasta ja tältä osin virasto yhtyy esityksessä esitettyyn.

Liikenne- ja viestintäviraston tehtävien resurssitarpeet ja toimintaedellytysten varmistaminen

Esityksessä esitetyn mukaisesti Liikenne- ja viestintävirastolle on esitetty keskeistä roolia tekoälyasetuksen kansallisen toimeenpanon varmistamisessa. Tekoälyasetuksen mukainen ohjaus, neuvonta ja valvonta edellyttävät teknologista osaamista ja ehdotuksen mukaan markkinavalvontaviranomaisten neuvonnan ja ohjauksen tarve on tunnistettu tarpeelliseksi jo ennen varsinaisten valvontatoimivaltuuksien voimaantuloa. Sidosryhmät ovat myös korostaneet tukiresurssien ja ohjauspalveluiden tarvetta. Ohjaukseen ja neuvontaan tarvittavat kansallisten toimivaltaisten viranomaisten resurssitarpeet tulisi huomioida riittävän ajoissa.

Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan virastolle esitetyt tehtävät muodostavat selkeän kokonaisuuden ja virastolla on myös laaja ja kattava asiantuntemus muiden sen toimivaltaan kuuluvien säädöskokonaisuuksien osalta viranomaistehtävien edellyttämistä resurssitarpeista. Näiden nykyisten tehtävien perusteella virasto on arvioinut tekoälyasetuksen toimeenpanon yksityiskohtaiset vaikutukset viraston toimintaan ja resursseihin siitä huolimatta, että tekoälyjärjestelmiä koskevien velvoitteiden soveltaminen alkaa eri aikoina. Selvää on, että tekoälyasetuksen valvonta tulee edellyttämään viranomaisresursseja sekä henkilötyövuosina että osaamisen kehittämisenä. Kertaluonteisia kustannuseriä aiheutuu myös tietojärjestelmäkustannuksista.

Viraston kaikki tekoälyasetuksen toimeenpanoon liittyvät edellä mainitut tehtävät ovat uusia ja niiden hoitaminen edellyttää uutta osaamista ja merkittävästi uusia resursseja. Tehtävät tuovat väistämättä uutta merkittävää työkuormaa ja kustannuksia virastolle.

Liikenne- ja viestintävirasto on arvioinut, että esityksessä esitetyt viraston uudet tehtävät edellyttäisivät yhteensä 14 henkilötyövuoden lisäystä viraston pysyviin resursseihin. Virastolla on laajaa osaamista liikenteen, viestinnän, datatalouden ja kyberturvallisuuden osa-alueilla, mutta uudet tekoälyasetukseen liittyvät tehtävät edellyttäisivät virastossa tekoälyteknologiaan liittyvän kyvykkyyden kasvattamista. Viraston arvion mukaan erityisesti keskitetyn yhteyspisteen, markkinavalvonnan, avoimuusvelvollisuuksien valvonnan ja seuraamusmaksulautakunnan tehtävät edellyttäisivät uutta resurssointia. Suuririskisten tekoälyjärjestelmien testaaminen aiheuttaa myös virastolla kustannuksia esityksessä esitetyn mukaisesti.

Liikenne- ja viestintävirasto korostaa, että sille esitetyt tehtävät edellyttävät vahvaa teknistä ja oikeudellista asiantuntemusta sääntelyn tulkintaan ja soveltamiseen, erityistä osaamista tekoälyteknologioiden ja testattavien järjestelmien arvioinnissa

sekä kykyä hallita sidosryhmäyhteistyötä ja tiedottamista. Tekoälyasetuksen toimeenpano vaatii syvällistä teknistä ymmärrystä myös mm. koneoppimisesta, algoritmien toiminnasta, datan laadusta ja läpinäkyvyydestä. Tällaisen asiantuntemuksen rekrytointi ja ylläpito edellyttää lisäresursseja ja uudenlaista osaamista. Tekoäly myös kehittyy nopeasti. Viranomaisella täytyy olla kyky pysyä kehityksen tahdissa, ymmärtää uusia teknologioita ja reagoida niihin. Lisäksi kyseiset virastolle määritetyt tehtävät edellyttävät investointeja tietojärjestelmiin ja tietoturvaan.

Ilman selkeää ja riittävää resurssien osoittamista virastolle, esitettyjen tehtävien suorittaminen voi vaarantua tai jäädä ainakin osittain toteutumatta sääntelyn edellyttämällä tavalla. Kyseinen koskee niin henkilöstöresursseja kuin toiminnan rahoitusta. Mikäli virastolle ei osoiteta riittäviä resursseja, virastolle määritettyjä tehtäviä on priorisoitava siten, että vain selkeät ja yksittäiset turvallisuutta ja/tai terveyttä vaarantavat asiat on mahdollista hoitaa. Viraston kyvykkyyden vahvistaminen ja varmistaminen on tärkeää, jotta tekoälyasetuksen tehokas toimeenpano on Suomessa mahdollista ja virasto pystyy tukemaan suomalaisia yrityksiä ja muita toimivaltaisia viranomaisia Suomessa sekä vaikuttamaan EU:n yhteistyöelimissä Suomen edun mukaisesti.

Liikenne- ja viestintävirasto haluaa myös tuoda esiin, että virasto on jo ottanut haltuun useita uusia tehtäväkokonaisuuksia nykyisen henkilöstön ja resurssoinnin puitteissa laajentamalla olemassa olevan henkilöstön tehtäväkuvia sekä kohdentamalla mahdollisuuksien mukaan henkilöstön luonnollisen poistuman puitteissa tehtäviä rekrytointejä. Tehtäviä on otettu haltuun kymmenien henkilötyövuosien resurssitarpeiden edestä ja tehtävät on saatu vietyä osaksi viraston olemassa olevaa tekemistä. Lisäksi Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenoihin on julkisen talouden kehyksissä vuosille 2026-2029 osoitettu tuottavuustoimenpiteinä noin 14 miljoonaa euroa vuosittaista vähennystä. Tämä on 14 % viraston budjettirahoitteisten toimintamenojen kokonaisuudesta. Hallituksen puoliväliriihessä päätettyjen lisäsäästöjen kohdentumisesta ei ole vielä päätetty, ja näiden vaikutus Liikenne- ja viestintäviraston toimintaan on vielä tarkentumatta.

Esityksen mukaan resursointia tulisi ensi kädessä ja ensisijaisesti mahdollistaa viranomaisten nykyisiä tehtäviä tehostamalla ja toimintaa sopeuttamalla. Tekoälyasetuksen edellyttämä toimeenpano rahoitetaan toimeenpanon ensivaiheessa olemassa olevia resursseja uudelleen kohdentamalla ilman lisärahoitusta.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää välttämättömänä, että virastolle osoitetaan riittävä lisärahoitus valtion budjetista esityksessä esitettyjen tekoälyasetuksen kansallisen toimeenpanon johdosta vastuulle määritettyjen uusien tehtävien täysimääräiseksi hoitamiseksi. Ilman konkreettisia lisäresursseja on olemassa riski, etteivät tekoälyasetuksen mukaiset tavoitteet, erityisesti innovaatioiden tukeminen ja oikeudellisen ennakoitavuuden varmistaminen, toteudu. Asetus on monimutkainen sekä juridisesti että teknologisesti, joka tarkoittaa, että tiedon ja neuvonnan tarve sekä yrityksissä että viranomaisissa on suuri. Jo tämän perusneuvonnan toteutuminen vaarantuu ilman lisäresursointia. Lisäksi virastolle osoitettujen lakisääteisten tehtäväkokonaisuuksien kehittäminen ja edistäminen myös vaarantuvat ja ne jäävät merkittävässä määrin toteutumatta tai vähintäänkin niiden laatu heikkenee ilman lisäresursointia. Aliresursoitu virasto ei pysty hoitamaan tehtäviä tehokkaasti, mikä voisi osaltansa heikentää koko tekoälyasetuksen

vaikuttavuutta.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 20.5.2025. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.

Koskinen Jenni
Verkostojohtaja

Kaartinen Anne
Lakimies